

Warszawa, 21 sierpnia 2019

L. Dz. ¹²⁴⁵...../2019/MG

Szanowny Pan
gen. bryg. SG Tomasz Praga
Komendant Główny Straży Granicznej
Al. Niepodległości 100
02-514 Warszawa
email: gabinet.kg@strazgraniczna.pl

Szanowny Panie Komendancu,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (HFPC) pragnie zwrócić uwagę Pana Komendanta na zaobserwowaną przez nas niepokojącą praktykę dotyczącą sposobu przyjmowania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej. W przeciągu ostatnich kilku miesięcy, prawnicy HFPC trzykrotnie towarzyszyli cudzoziemcom podczas składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej i dwukrotnie zaobserwowali nieprawidłowości w tym zakresie. Wnioski te przyjmowane były przez funkcjonariuszy z Placówki SG Warszawa-Okęcie oraz Placówki SG w Warszawie, a zatem z placówek przyjmujących największą ilość wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej składanych na terytorium Polski. Obserwacje HFPC potwierdzają to, co od lat zgłaszają nam cudzoziemcy i tożsame są z naszymi obserwacjami z 2016 roku dotyczącymi przyjmowania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej na polsko-białoruskim przejściu granicznym przez Placówkę SG w Terespolu.¹ W związku z tym zachodzi obawa, że podobne sytuacje mogą zdarzać się częściej.

Zaobserwowane przez nas nieprawidłowości dotyczą niemożliwiania cudzoziemcom przez funkcjonariuszy Straży Granicznej złożenia pełnej treści wyjaśnień odnośnie przyczyn ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Polski na etapie przyjmowania wniosku. W obu obserwowanych przez nas przypadkach, funkcjonariusze SG przyjmujący wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej od klientów HFPC, zachęcali cudzoziemców do przedstawienia jedynie głównych powodów związanych z ubieganiem się o ochronę międzynarodową w Polsce i niewchodzenia w szczegóły, które – zdaniem SG - zaprezentowane powinny być przez cudzoziemca dopiero na etapie przesłuchania przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców. W obu przypadkach cudzoziemcy proszeni byli o

¹ Helsińska Fundacja Praw Człowieka, *Droga Donikad. Relacja z wizyty monitoringowej na białorusko-polskim przejściu granicznym Brześć-Terespol*, Warszawa 2016, dostępne na: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/11/raport-droga-donikad-PL.pdf>.

krótką odpowiedź na pytanie o przyczyny ubiegania się o objęcie ochroną, a przedstawiane przez nich okoliczności były skracane przez funkcjonariuszy wypełniających formularz wniosku do kilku zdań wpisywanych następnie w odpowiednią rubrykę formularza. W jednym z obserwowanych przypadków, funkcjonariuszka SG, powołując się na przyjętą w tym zakresie praktykę Placówki SG Warszawa-Okęcie, podkreśliła wręcz, że specyfika przyjmowania wniosku przez Straż Graniczną wyklucza możliwość przyjęcia od cudzoziemca pełnej treści wyjaśnień dotyczących powodów ubiegania się o ochronę. W sprawie tej, funkcjonariuszka odmówiła cudzoziemcowi możliwości dołączenia do formularza wniosku dodatkowego arkusza z wyjaśnieniami, wskazując, że powinien on raczej zmieścić się w tych paru wyznaczonych do tego w treści formularza liniijkach.

Praktyka Straży Granicznej budzi nasze zaniepokojenie z tego powodu, że niezawarcie w treści formularza wniosku pełnej treści wyjaśnień składanych przez cudzoziemca, może prowadzić do zakwestionowania jego wiarygodności przez organy administracji rozpatrujące sprawę udzielenia cudzoziemcowi ochrony międzynarodowej. Z doświadczenia prawników HFPC świadczących cudzoziemcom pomoc prawną wynika, że w toku prowadzonego postępowania organy administracji dokonują porównania oświadczeń cudzoziemca zawartych we wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej z wyjaśnieniami złożonymi przez niego w toku przesłuchania statusowego prowadzonego przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Jedną z przyczyn odmówienia cudzoziemcowi wiarygodności jest tzw. „eskalacja zeznań”.² Organy administracji właściwe do rozpatrzenia wniosku w przedmiocie ochrony międzynarodowej wyrażają w niektórych decyzjach pogląd, że oświadczenia cudzoziemca zawarte we wniosku są bardziej wiarygodne niż zeznania złożone podczas przesłuchania przeprowadzonego przed organem I lub II instancji. Zdaniem tych organów, pierwsze zeznania są spontaniczne, co zwiększa ich wiarygodność. Zdarza się, że organy administracji zarzucają cudzoziemcowi, że zeznania złożone na etapie postępowania przez organem I lub II instancji, które nie znalazły się w treści złożonego wniosku, są nieprawdziwe i zostały wymyślane na potrzeby postępowania tylko po to, by uprawdopodobnić spełnianie warunków uzyskania ochrony międzynarodowej.³ Z powyższych względów, niezwykle istotne jest zapewnienie cudzoziemcowi możliwości przedstawienia i odzwierciedlenia w treści wniosku przyjmowanego przez Straż Graniczną wszystkich okoliczności związanych z ubieganiem się o ochronę międzynarodową.

W tym miejscu pragniemy podkreślić, że zgodnie z treścią art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Straż Graniczna powinna uzyskać od cudzoziemca dane i informacje w zakresie niezbędnym do wypełnienia formularza wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Wypełnienie wniosku zgodnie z treścią pełnych wyjaśnień złożonych przez cudzoziemca jest kluczowe także dlatego, że wniosek stanowi jeden z dowodów w postępowaniu o udzielenie cudzoziemcowi ochrony międzynarodowej. Z uwagi na specyfikę tego postępowania, nierzadko jest to jeden z nielicznych albo wręcz jedyny dowód w sprawie, albowiem zdarza się, że cudzoziemcy nie dysponują żadnymi dokumentami mogącymi potwierdzić doznane przez nich prześladowania. W takich przypadkach, organy administracji prowadzące postępowanie w przedmiocie

---

² Tak uznały organy administracji m.in. w sprawach: IV SA/Wa 1349/17, IV SA/Wa 2346/13 oraz V SA/Wa 2193/07 rozpatrzonych przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie.

³ Tak też wynika z raportu *Przesłuchiwanie cudzoziemców w trakcie postępowania administracyjnego. Polska*, M. Tobiasz, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2011 r., dostępnego na: http://www.hfhrpol.waw.pl/uchodzczy/images/stories/file/Przesluchiwanie%20cudzoziemcow%20w%20trakcie%20postepowania%20administracyjnego_%20POLSKA.pdf

objęcia cudzoziemca ochroną, co do zasady opierają swoją decyzję o treść wyjaśnień zawartych w złożonym przez cudzoziemca wniosku, treść wyjaśnień złożonych w toku przesłuchania przed organem administracji oraz zebrane w toku postępowania informacje o sytuacji w kraju pochodzenia wnioskodawcy.

W celu umożliwienia cudzoziemcowi złożenia pełnego oświadczenia i zadośćuczynienia wymienionym wyżej przepisom, w punkcie 8 pouczenia stanowiącego integralną część wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, wskazano, że jeżeli w jakiegokolwiek rubryce formularza jest zbyt mało miejsca na wpisanie wymaganych informacji, dalsze informacje należy podać na osobnym arkuszu i dołączyć do wniosku jako załącznik. Taka informacja powtórzona jest także bezpośrednio w części IV formularza, gdzie przy pytaniu nr 1 o powody ubiegania się przez cudzoziemca o udzielenie mu ochrony międzynarodowej, wskazano, że przy odpowiedzi na to pytanie można wykorzystać dowolną liczbę dodatkowych arkuszy.

W związku z powyższym, pragniemy zwrócić uwagę Pana Komendanta na konieczność dostosowania praktyki Straży Granicznej do obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa i zapewnienia cudzoziemcom składającym wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej możliwości przedstawienia pełnej treści wyjaśnień odnośnie powodów ubiegania się w Polsce o ochronę.

Dziękuję za pomoc,

Hełsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU
W. Wyka
Danuta Przywara

do wiadomości:

Szanowny Pan
Jarosław Szajner
Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców
ul. Taborowa 33
02-699 Warszawa
email: kierownictwo@udsc.gov.pl

Szanowny Pan
dr Grzegorz Dostatni
Przewodniczący Rady do Spraw Uchodźców
Aleje Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa
email: refboard@kprm.gov.